

کنفرانس ملی مطالعات کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت

National Conference on Applied Studies in Education Processes

تبیین مؤلفه های تربیتی کودک با توجه به مکتب تربیتی شهید سلیمانی

مهدی شفیعی ورزشه^۱، محمدرضا درستکار سیانی^۲، سوزان عارضی^۳، زهره کلباسی^۴

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد، تکنولوژی آموزشی، دانشگاه پیام نور.

اداره آموزش و پرورش ناحیه ۶ استان اصفهان، کارشناس توسعه و پژوهش ناحیه

آدرس پست الکترونیک: Shafiei0098@gmail.com

شماره تماس: ۰۹۱۳۸۱۳۶۱۴۶

^۲ کارشناسی ارشد، روانشناسی، دانشگاه پیام نور

اداره آموزش و پرورش ناحیه ۶ استان اصفهان، آموزگار، آموزشگاه شهید مفتاح زیار

آدرس پست الکترونیک: mrdorostkar1375@gmail.com

شماره تماس: ۰۹۰۳۹۵۰۹۳۰۴

^۳ استاد یار، گروه علوم تربیتی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

آدرس پست الکترونیک: S.arezi@pnu.ac.ir

شماره تماس: ۰۹۳۸۸۶۴۲۳۰۸

^۴ کارشناسی ارشد برنامه ریزی درسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد خوراسگان.

اداره آموزش و پرورش ناحیه ۶، معاونت ابتدایی اداره ناحیه.

شماره تماس: ۰۹۱۳۱۹۴۹۸۳۲

چکیده :

موضوع پژوهش، تبیین مؤلفه های تربیتی کودک در مکتب تربیتی شهید سلیمانی می باشد. روش پژوهش کیفی و از نوع تحلیل مضمون می باشد. جامعه پژوهش حاضر تمامی مقالات، تالیفات و سخنرانی هایی می باشد که مکتب تربیتی شهید سلیمانی را شرح می دهند. با توجه به کم بودن تعداد منابع، جامعه با نمونه در این پژوهش، برابر است. برای پژوهش، چهار سوال تنظیم گردید. در همین راستا با روش تحلیل مضمون مؤلفه های تربیتی مکتب شهید سردار حاج قاسم سلیمانی، در چهار بعد: شناختی، عاطفی، جسمی و اجتماعی تقسیم بندی شد. در پاسخ سوال اول پژوهش، این نتیجه حاصل شد که مؤلفه های شناختی تربیتی کودک در مکتب شهید سلیمانی، شامل پذیرش توحید، مشورت کردن، مطالعه و کتاب خوانی، دشمن شناسی و قیامت باوری می باشد. در پاسخ به سوال دوم پژوهش، این نتیجه حاصل شد که مؤلفه های جسمی تربیتی کودک در مکتب تربیتی شهید سلیمانی شامل ورزش می باشد. در پاسخ به سوال سوم پژوهش، این نتیجه حاصل شد که مؤلفه های عاطفی تربیتی کودک در مکتب شهید سلیمانی شامل عشق و علاقه ی به خدا، انس با قرآن و معنویات، عشق و علاقه به اهل و بیت و عشق و علاقه به دوستان می باشد. در پاسخ به سوال چهارم پژوهش، این نتیجه حاصل شد که مؤلفه های اجتماعی تربیتی کودک در مکتب شهید سلیمانی شامل: مردم داری، دفاع از مظلومان و استکبار ستیزی می باشد.

واژگان کلیدی: مؤلفه های تربیتی، کودک، مکتب تربیتی، شهید سلیمانی

کنفرانس ملی مطالعات کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت

National Conference on Applied Studies in Education Processes

۱- مقدمه :

تربیت از جمله مباحثی است که در طول تاریخ مورد توجه بشر بوده است. در تمام جوامع بشری، از انسان‌های نخستین گرفته تا جوامع متمدن بشری، تربیت امری حیاتی بوده است. اگر چه تربیت در بین گروه‌های مختلف ظهور متفاوتی داشته است و به شیوه‌های گوناگونی اعمال گردیده است اما تجلی تمام این اقدامات، گویای درک انسان از تربیت می‌باشد (رمضانی، ۱۳۹۱).

با وجود این که امکان تربیت در دوره‌های مختلف زندگی میسر است، اما ارزش و اهمیت تربیت در دوران کودکی با دیگر دوران قابل مقایسه نیست. در این دوران جسم و جان کودک، برای هر پذیرش خوب و بد آمادگی کافی را دارد. آن چه را که انسان در کودکی می‌آموزد در عمق جاننش می‌رود و تا پایان عمر به آسانی از آن می‌تواند استفاده کند (فلسفی ۱۳۶۸). امام علی در حدیثی می‌فرماید: دل کودک همچون زمین خالی است که هر دانه‌ای در آن بیفشانیم می‌پذیرد (نهج البلاغه، نامه ۳۱). غزالی نیز در این باره می‌گوید: «هر کاری که عظیم بود، تخم آن در کودکی افکنده باشند.» و «چون ابتدا به ادب پرورید، این سخن‌ها چون نقش بر سنگ بود و اگر فرا گذاشته باشند، چون خاک از دیوار فرو ریزد» (مفیدی، ۱۳۷۲).

مکاتب فراوانی تاکنون در جهان ظهور و نمود داشته‌اند، برخی مکاتب از سوی پیامبران و الهیون بوده است و برخی مکاتب، از سوی مادیون بوده است و هر یک با توجه به قدرت خود دارای گستره خاصی بوده است. یکی از مکاتب اثرگذار در عصر حاضر، مکتب امام خمینی (ره) بوده است. برخی نیروهای مکتب امام (ره) به قدری بزرگ و اثرگذار بوده‌اند که خود دارای مکتبی ذیل مکتب حضرت امام (ره) هستند. از جمله این افراد می‌توان از شهید حاج قاسم سلیمانی نام برد، شهیدی که با شهادتش در تاریخ جهان و انقلاب اسلامی نقش بست. یک فرد اگر در تاریخ زمان خودش عامل مؤثری نباشد و نقش مؤثری نداشته باشد و آینده را نسازد، او عملاً وارد در تاریخ نیست و نبوده است. اکثریت میلیون‌ها و میلیاردها افرادی که در یک زمان زندگی می‌کنند به گونه‌ای از روی زمین خاکی رخت برمی‌بندند که گویا تاکنون وجود نداشته‌اند و اگر از نوادگان آنها نیز در موردشان پرسید اطلاعی از احوالشان ندارند، ولی عده معدودی هستند که نامشان بر تاریخ نقش می‌بندند و آیندگان آن‌ها را یاد می‌کنند، از جمله این افراد انبیا الهی، برخی فیلسوفان، برخی سرداران، برخی اندیشمندان و برخی پادشاهان هستند (مطهری، ۱۳۹۰).

شهید سلیمانی به عنوان یک شخصیت برجسته تا دو دهه وارد ادبیات انقلابی جهان شد. پس از پیروزی انقلاب و در روزهای آغازین دفاع مقدس، جوانی از خطه کرمان پای در میدان نبرد گذاشت که طی چهل سال با بهره‌گیری از ایمان، شجاعت، هوشمندی و تیزیابی خود، به گونه‌ای در مسیر کمال پیش رفت که سرانجام سکه تأسیس یک مکتب به نام او توسط رهبر معظم انقلاب زده شد. هر انسان آگاه و منصفی، فارغ از اندیشه سیاسی یا اجتماعی اش، گواهی می‌دهد که این عبارت پرمغز و دقیق به حق شایسته سردار بزرگ اسلام، سپهبد شهید سلیمانی است. مکتب سلیمانی امروز، مکتب بزرگی است که می‌تواند هر یک از جوانان این سرزمین را به سلیمانی دیگری تبدیل کند. اما به راستی یک انسان باید چه ویژگی‌هایی داشته باشد تا مکتب ساز شو؟ مکتب شهید سلیمانی در مواجهه با نیروها، رویکردی رهبرگونه و افق مند است؛ تعیین افق زمانی، مکانی و هویتی بحثی اساسی در این مکتب محسوب می‌شود (رنجبریان، ۱۳۹۹).

با توجه به اهمیت تربیت در دوران کودکی که ذکر شد، در پژوهش حاضر، هدف تبیین مولفه‌های تربیتی کودک در مکتب شهید سلیمانی، می‌باشد. یکی از ضرورت‌های این پژوهش، عدم اجرای پژوهش غنی و کاربردی در این موضوع می‌باشد. در راستای هدف اصلی پژوهش مولفه‌های تربیتی کودک در چهار بعد: شناختی، عاطفی، اجتماعی و جسمی تقسیم تبیین می‌شوند.

۱-۱. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

در مروری اجمالی ابتدا تعاریف مفاهیم و اصطلاحات ذکر می‌شود، سپس گزیده‌ای از پیشینه پژوهش ذکر می‌شود.

تربیت:

برای تربیت تعاریف گوناگونی ارائه شده است و پژوهشگران از چند زاویه بدان نگریده‌اند. به نظر می‌رسد که تعریف جامع‌تر از تربیت را دکتر اکبر سیف عرضه کرده است: پرورش به جریان یا فرایندی مستمر گفته می‌شود که هدف آن هدایت رشد جسمانی و روانی یا به طور کلی هدایت رشد همه جانبه شخصیت پرورش یابندگان در جهت کسب و درک معارف بشری و هنجارهای مورد پذیرش جامعه و نیز کمک به شکوفا شدن استعدادها و توان آنان است (دلشاد تهرانی، ۱۳۷۹). تربیت، انتخاب رفتار و گفتار مناسب، ایجاد شرایط و عوامل لازم و کمک به شخص مورد تربیت است تا بتواند استعدادهای نهفته اش را در تمام ابعاد وجود و به طور هماهنگ پرورش داده شکوفا سازد و به سوی هدف و کمال مطلوب تدریجاً حرکت کند (امینی، ۱۳۸۰). تربیت به مفهوم عام آن، شامل جنبه‌های گوناگون جسمانی، روانی، عاطفی، عقلانی، اجتماعی، اخلاقی و دینی است که هر یک از این ابعاد به لحاظ

کنفرانس ملی مطالعات کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت

National Conference on Applied Studies in Education Processes

روانشناختی و تربیتی در زندگی انسان اهمیت فراوان دارد. آنچه در دوره نخست زندگی توجه بدان لازم است پرورش و رشد هماهنگ و منظم ابعاد وجودی کودک است به گونه ای که اگر در بعضی آنها، دچار نارسایی گردد و یا احیاناً رشد مطلوب نیابد در آینده دچار مشکل خواهد شد. تحقق این امر، مسئولیت بزرگی است که بر دوش مربیان کودک و نوجوان، اعم از والدین، آموزگاران و دست اندرکاران امور تربیتی مدارس گذاشته شده است (شریعتمداری، ۱۳۷۴).

از منظر شهید مطهری تربیت عبارت است از پرورش دادن؛ یعنی استعداد درونی که بالقوه در یک شی وجود دارد، به فعلیت در آوردن و ایجاد تعادل و هماهنگی میان آنها تا از این راه متری به حد اعلای کمال برسد (مطهری، ۱۳۸۳).

۱-۱-۱. مکتب

مکتب مجموعه جهان بینی و باور انسان است که به تفسیر انسان و جهان می پردازد؛ هنجارهای انسانی را مشخص و معین می سازد؛ نیاز انسان را به جهان بینی برطرف و در نهایت نظام ارزشی را برای زیستن و چگونه زیستن ارائه می کند (دهقانی پوده، پاشایی هولاسو، ۱۳۹۹).

استاد شهید مطهری در تعریف مکتب می گوید: یک تئوری کلی و یک طرح جامع و هماهنگ و منسجم است که هدف اصلی کمال انسان و تأمین سعادت همگانی است و در آن خطوط، نیازها و دردها و درمان ها، بایدها و نبایدها، خوب ها و بدها، هدف ها و وسیله ها، اصلی و روشها مسئولیت ها و تکلیف ها مشخص است و منبع الهام تکلیف ها و مسئولیت ها برای همه افراد می باشد (مطهری، ۱۳۹۴).

۱-۱-۲. مکتب حاج قاسم سلیمانی

امام خامنه ای در ۲۷ دی ۱۳۹۸ فرمودند: «حاج قاسم سلیمانی یک مکتب است، ما به حاج قاسم سلیمانی، شهید عزیز، به چشم یک شهید نگاه نکنیم، به چشم یک مکتب نگاه کنیم. سردار عزیزمان را، به چشم یک مکتب، یک راه، یک مدرسه درس آموز نگاه کنیم». از تاریخ سخنرانی رهبر عزیزمان این سخن، که حاج قاسم سلیمانی یه مکتب است زبا به زبان پیچید (شیرازی، ۱۳۹۹) شیرازی (۱۳۹۹) مکتب حاج قاسم سلیمانی را با این عنوان مطرح می کند که مکتب حاج قاسم، همان مکتب امام خمینی (ره) و مکتب امام خمینی (ره)، همان مکتب اسلام می باشد.

۱-۱-۳. مکتب تربیتی حاج قاسم سلیمانی

مکتب تربیتی شهید حاج قاسم سلیمانی، همان مکتب تربیتی اسلامی است. در صورت نصب العین قرار گرفتن آن در امور تربیتی و در عمل می توان تبلور و تجلی آن را در امثال شهید سردار سلیمانی و سازمان تحت امر وی شاهد و ناظر بود (حاجی صادقی، ۱۳۹۸).

۱-۱-۴. مولفه ی جسمانی تربیت

تغییر و دگرگونی در ساختمان بدن و شکل گیری انواع مهارت ها شامل رشد جسمی است و توجه به مسائل مرتبط با سلامت جسمی از قبیل تغذیه، ورزش، استراحت و ... در حیطه تربیت جسمی قرار دارد (مطهری، ۱۳۵۷).

۱-۱-۵. مولفه ی شناختی تربیت:

منظور از شناخت، قوای ذهن همچون ادراک، حافظه، تخیل، زبان، ادراک، توجه و حل مسئله است و تلاش برای رشد طبیعی این استعدادها و آموزش استفاده درست از آن ها، تربیت عقلی است (مطهری، ۱۳۵۷).

۱-۱-۶. مولفه ی عاطفی تربیت:

معنای علمی عاطفه عبارت است از تغییراتی در مغز و بدن، به خصوص در دستگاه های عصبی خودمختار و لیمبیک که پیامد احساس درد، محرومیت، روبه رو شدن با پدیده تازه، احساس خطر، ارضای حسی، چالش، تبادل اجتماعی یا جدایی از فرد آشنا ایجاد می شود. بنابراین تربیت عاطفی به معنای کمک به فرد در جهت کنترل و جهت دهی تغییرات ناگهانی مذکور و اعمال آگاهانه آن ها در مکان و زمان مناسب است (ماسن، کانجر، کیگان و هاستون؛ به نقل از یاسایی، ۱۳۸۵).

۱-۱-۷. مولفه ی اجتماعی تربیت:

رشد اجتماعی به معنای برقراری روابط موفقیت دیگران است و مفاهیمی از قبیل عزت نفس، خودپنداره و ... را شامل می شود (ماسن، کانجر، کیگان و هاستون؛ به نقل از یاسایی، ۱۳۸۵).

۱-۲. پیشینه پژوهش:

رشید و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان، شناسایی مولفه های اساسی تربیت کودک بر اساس دیدگاه والدین ایرانی، اذعان داشتند که تربیت کودک شامل ۹ مقوله ی اصلی: تربیت دینی، تربیت اخلاقی، تربیت جسمانی، تربیت اقتصادی، تربیت سیاسی، تربیت اجتماعی، تربیت جنسی، تربیت عاطفی و تربیت عقلی می باشد. کیانی و نصرآبادی (۱۳۹۱) به بررسی اهداف، اصول و روشهای تربیت اخلاقی از دیدگاه خواجه نصیر الدین طوسی

کنفرانس ملی مطالعات کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت

National Conference on Applied Studies in Education Processes

پرداخته اند. بهشتی و افخمی اردکانی (۱۳۱۶) مبانی و اصول تربیت اجتماعی در در نهج البلاغه را مورد بررسی قرار داده اند. سلحشوری و خندکار طارسی (۱۳۹۳) در تحقیقی با عنوان اهداف و روش های تربیت سیاسی از دیدگاه امام خمینی (ره) را مورد بررسی قرار داده اند. تقدیسی، مرقاتی و ناریا (۱۳۸۹) تبیین تربیت جنسی دانش آموزان ایرانی از دیدگاه مریبان بهداشت مدارس ابتدائی را مورد بررسی قرار داده اند. نصرتی هشی، نوروزی، میر شاه جعفری و نصر آبادی (۱۳۹۳) اهداف تربیت از نگاه این سینا را مورد بررسی قرار داده اند. سبحانی نژاد و علیین (۱۳۸۴) سبک تربیت جنسی خانواده های شهر تهران را بررسی کردند. کیان (۱۳۹۴) در پژوهش خود با عنوان تبیین ابعاد تربیت کودک در نظام خانواده از دیدگاه اسلام، جایگاه و حقوق کودک را در خانواده را تشریح کرد.

عباس زاده (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان مولفه های تربیتی شهید سلیمانی با توجه به الگوی تربیتی مدیران جهادی تمدن ساز، به این یافته رسید که، مولفه های مکتب شهید سلیمانی با رویکرد جهادی، شامل سه مولفه: شناختی، رفتاری و نگرشی می باشد.

۳- سوالات پژوهش

- ۱) مولفه های شناختی در مکتب تربیتی حاج قاسم سلیمانی شامل چه مواردی است؟
- ۲) مولفه های جسمی در مکتب تربیتی حاج قاسم سلیمانی شامل چه مواردی است؟
- ۳) مولفه های عاطفی در مکتب تربیتی حاج قاسم سلیمانی شامل چه مواردی است؟
- ۴) مولفه های اجتماعی در مکتب تربیتی حاج قاسم سلیمانی شامل چه مواردی است؟

۲- روش شناسی :

در پژوهش حاضر از روش تحلیل مضمون استفاده شد. تحلیل مضمون یکی از روش هایی است که در تحقیقات کیفی کاربرد دارد. مضمون یا تم، مبین اطلاعات مهمی در باره داده ها و سوالات تحقیق است. تحلیل مضمون روشی برای شناخت، تحلیل و گزارش الگوی های موجود در داده های کیفی است و فرایندی برای تحلیل داده های متنی است، که داده های پراکنده و متوع را به داده های غنی و تفصیلی تبدیل می کند. تحلیل مضمون جزو روش هایی است که مستقل از جایگاه نظری و معرفت شناختی خاصی هستند (براون کلارک، ۲۰۰۶).

در پژوهش حاضر نمونه و جامعه برابر است. جامعه پژوهش تالیفات، مقالات، سخنرانی های اجرا شده حاج قاسم سلیمانی و سخنرانی های دیگر افراد که اشاره به مکتب تربیتی شهید سردار سلیمانی اشاره داشتند، می باشد.

ابزار های مختلفی برای تحلیل آزمون وجود دارد که در این پژوهش از ابزار شبکه مضامین استفاده کردیم. طبق روندی مشخص، مضامین پایه (کد ها و نکات کلیدی متن) و مضامین سازمان دهنده (حاصل ترکیب و تلخیص مضامین پایه می باشند) را استخراج کرده و تلاش بر این بوده که داده ها بر اساس روش قیاسی (علاقه نظری خاص) تحلیل نشوند. بنابراین تحلیل مضمون بر اساس روش استقرایی صورت گرفت. در نهایت مولفه های تربیتی شهید سلیمانی در چهار مضمون: شناختی، جسمی، عاطفی و اجتماعی سازمان داده شدند.

۳- بحث درباره یافته ها

در راستای پاسخ به سوال اول پژوهش مولفه های شناختی تربیت کودک مکتب تربیتی سردار سلیمانی تبیین شد.

۳-۱. مولفه های شناختی مکتب تربیتی سردار سلیمانی :

۳-۱-۱. پذیرش توحید:

سنگ بنای جهان اسلام توحید می باشد. بدین معنا که عالم هستی، آغاز و فرجام یگانه دارد. آفریدگار یگانه ی هستی همان سان که خالق جهان هستی است، مقصد و هدف نهایی پدیدار ها نیز به شمار می آید. از همین رو بر اساس این قاعده عقلانی دارای هدف، به هر اندازه ای که به هدف و غایت خود نزدیک می شود، از کامیابی و سعادت بیشتری برخوردار می گردد، مقیاس و معیار هر موجود و پدیده ای از پدیدار هستی، میزان تقرب و نزدیکی او به مقصود است (هاشمی، ۱۳۸۸).

یکی از یاران شهید سلیمانی می گوید: آن چیزی که حاج قاسم را حاج قاسم کرد شخصیت معنوی خدا پرستی، امام حسینی بودن، و هیبتی بودن ایشان و اهمیت دادن به روضه ها بود... اگر انسان هدف دار بود و هدفش خدا بود مشکلات برای وی آسان خواهد شد و راه برای وی هموار خواهد (سعادت نژاد، ۱۳۹۹).

کنفرانس ملی مطالعات کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت

National Conference on Applied Studies in Education Processes

۳-۱-۲. مشورت کردن :

در اصطلاح مشورت به معنای هفکری در کارها و استفاده از رای، علم، عقل و سلیقه‌ی دیگران و کسب اطلاع از رای اهل خبره و صاحب رای برای دستیابی به نتیجه‌ی اصلاح می‌باشد (سامانی، ۱۳۸۷).

یکی از مولفه‌های مکتب تربیتی شهید سلیمانی، اعتقاد به خرد جمعی است. شهید حاج قاسم سلیمانی، در سوریه، لبنان و تا آخرین لحظه‌ی عمر پر برکشان، عقلانیت جمعی یا به تعبیر ما مشورت را فراموش نمی‌کرد (رضایی، ۱۳۹۹).

۳-۱-۳. مطالعه و کتابخوانی:

از نظر اسلام علم نه فریضه ایست که نه از لحاظ متعلم، نه از لحاظ معلم و نه از لحاظ زمان و نه از لحاظ مکان محدودیت ندارد (مطهری، ۱۳۶۱). حجت الاسلام والمسلمین شیرازی نقل می‌کند: «به مناسبت روز عقیدتی بود که در فکر هدیه‌ای برای سردار بودیم، بنده گفتم: برای سردار سلیمانی، پول و سکه فایده ندارد و بهترین هدیه کتاب است. بنده گفتم سردار بعضی از کتاب‌های شهید مطهری را خوانده است، شما کتاب‌هایی از این شهید به سردار بدهید که نخوانده باشد البته سردار گفت که همه را خوانده ام. آقای پور جعفری می‌گفت: در سوریه یک شب تا ساعت ۲ نیمه شب جلسه داشتیم بعد از آن سردار برای خواب رفتند اما دیدیم مشغول کتاب خوانی است. حاج قاسم نیر در هواپیما هم مطالعه می‌کرد. حاج قاسم به کتاب خوانی اهتمام ویژه‌ای داشت تا جایی که دائم مسابقات کتاب خوانی بر گزار می‌کرد و به افرادی که کتاب‌ها را می‌خواندند جایزه می‌داد. وی دخترش را هم به خواندن کتب در مورد شهید حججی توصیه کرده بود» (شیرازی، ۱۳۹۹).

۳-۱-۴. دشمن شناسی:

یکی از شناخت‌های لازم در زندگی که به سعادت انسان نیز ارتباط پیدا می‌کند، دشمن شناسی است. دشمن، مخالف رشد، کمال و سعادت انسان است و از راه‌های گوناگون، دشمنی خود را ابراز می‌کند. برای همین، شناخت شیوه‌های دشمنی دشمن نیز اهمیت دارد (شیرازی، ۱۳۹۹).

این عزیز گران قدر با شناخت دقیق فتنه سال ۱۳۸۸ و تشخیص دوست از دشمن، در بهمن سال ۱۳۸۸ در جمع پاسداران نیرو قدس می‌گوید: «برای این که دوست را از دشمن تشخیص دهید، چه می‌کنید؟ فتنه، مثل شب است؛ تاریک است. ما باید همدیگر را تکان بدهیم؛ نه این که هل بدهیم..... اعلام موضع کنیم نسبت به دو چیز؛ آن چیزی که اعلام موضع آن مهم است؛ پیرامون ولایت فقیه و نظام جمهوری اسلامی... وقتی اعلام موضع بکنید، می‌توانیم در همان تاریکی، دوست را از دشمن تشخیص بدهیم. ضدانقلاب در داخل ما وارد شده است؛ ما باید قطعا بین ضدانقلاب و انقلابی تفکیک کنیم» (شیرازی، ۱۳۹۹).

سردار سلیمانی در اواخر آذر ماه ۱۳۹۵ گفته است: «ملت ایران، با آگاهی داشتن نسبت به دشمنان و آگاهی از مسیر خود، همواره مسیر عزت و سربلندی را در پیش می‌گیرند» (شیرازی، ۱۳۹۹).

با توجه به مستندات ذکر شده می‌توان ادعا کرد که سردار عزیزمان از بصیر بسیار بالای دشمن شناسی برخوردار بوده است و یکی از مولفه‌های شناختی تربیت کودک سردار سلیمانی، همان دشمن شناسی می‌باشد.

۳-۱-۵. قیامت باوری :

شهید سلیمانی همشبه به یاد قیامت بود و همیشه خود را برای این سفر آماده می‌کرد. در دیدار آخر با علما و مراجع، کفن خود را همراه می‌برد و از آنان در خواست می‌کرد که کفن ایشان را امضا کنند و شهادت دهند که ایشان آدمی خوبی است. همچنان که در نامه به محافظش می‌نویسد: «حسین جان، عمر انسان به سرعت سپری می‌شود ما همه به سرعت از هم پراکنده می‌شویم و بین ما عزیزانمان فاصله می‌افتد. ما را در قبر که می‌گذارند، هیچ فریاد رسی جز نامه اعمال ما نیست، چون فقط چراغ اعمال مقبول است» (کریمی، ۱۳۹۹).

با توجه به مستند ذکر شده، قیامت باوری، یکی از مولفه‌های تربیتی حاج قاسم سلیمانی است. در امر تربیت کودک نیز می‌توان این مولفه کاربرد دارد.

در راستای پاسخ به سوال دوم پژوهش مولفه‌های جسمی تربیت کودک مکتب تربیتی سردار سلیمانی تبیین شد.

۳-۲. مولفه‌های تربیت جسمی مکتب تربیتی شهید سلیمانی:

۳-۲-۱. ورزش :

شهید سلیمانی، ساعت ۳ صبح از خانه برای ورزش کردن بیرون می‌آمد. او تا ساعت ۷ صبح کوه نوردی می‌کرد و در ساعت ۷ صبح در محل کار خود حاضر می‌شد. سردار سلیمانی در شبانه روز گاهی ۱۸ تا ۲۰ ساعت فعالیت می‌کرد ولی در این حین نیز ساعاتی از روز را به ورزش اختصاص می‌داد. شهید سلیمانی در کرمان نیز اردو‌ها کوه نوردی برای نوجوانان فراهم می‌کرد و در صورتی که در کرمان حاضر بود؛ خود را به این اردو‌ها می‌رساند (شیرازی، ۱۳۹۹).

کنفرانس ملی مطالعات کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت

National Conference on Applied Studies in Education Processes

در راستای پاسخ به سوال سوم پژوهش مولفه های عاطفی تربیت کودک مکتب تربیتی سردار سلیمانی تبیین شد.

۳-۳. مولفه های عاطفی مکتب تربیتی شهید سلیمانی :

۳-۳-۱. عشق و علاقه به خدا:

اگر عقل و اندیشه در زندگی، نقش چراغ راهنما را دارد که روشنی می بخشد و راه را نشان می دهد، عشق و محبت قلبی، نقش موتور محرک را دارد که پیش برنده است و زبان دل، قوی تر از زبان عقل است (محدثی، ۱۳۸۰). برای یک فرد مسلمان، مهم ترین شاخص رشد و تعالی اخلاقی و تربیتی، این است که عاشق خدا باشد و با رفتار و ویژگی های خود حب الهی را به دست آورده باشد. تمام وجود شهید سلیمانی مملو از عشق به خدا بود، در آخرین دست نوشته حاج قاسم آمده است: «خداوند مرا بپذیر، خداوند عاشق دیدارتم، همان دیداری که موسی را ناتوان از ایستادن و نفس کشیدن نمود» (کریمی، ۱۳۹۹).

۳-۳-۲. انس با قرآن و معنویات:

حاج قاسم همیشه با قرآن مانوس بود و همیشه قرآن همراه او بود. حتی بعضی مواقع حاج قاسم دعا هایی می خواند که من بلد نبودم. با فضا های قرآنی خیلی مانوس بود و کاملا مفهوم دعا ها را درک می کرد (سعادت نژاد، ۱۳۹۹). حاج قاسم در سخنرانی ها همه را منقلب می کرد و فرقی نمی کرد این سخنرانی ها در لشکر باشد یا در استان ها یا در کرمان. قسمت اول سخنرانی حاج قاسم بدون شک مباحث اخلاقی بود، و در بین سخنرانی به این نکته توجه داشت که دیگران را به تلاوت قرآن، تقوا و نماز شب دعوت می کرد.

۳-۳-۳. عشق و علاقه به اهل و بیت:

شهید سلیمانی در وصیت نامه خود آورده است: خداوند! تورا سپاس که مرا از پدر و مادر فقیر اما متدین خو عاشق اهل و بیت و پیوسته در مسیر پاکی بهره مند نمودی. ایشان در جلسات دور همی بیسجیان می گفت: با تاسی از امام حسین (ع)، و اهل بیت (ع) و اصحاب او، این جبهه را پیدا کرده است و روز به روز تولد جدیدی پیدا می کند (کریمی، ۱۳۹۹).

حاج قاسم سلیمانی با روضه اهل بیت بسیار انس داشت و به جرات می گویم اگر هفته در جلسات هفتگی روضه ها شرکت نمی کرد دلش می گرفت. به هر بهانه ای می خواست برای امام حسین و حضرت زهرا اشک بریزد (سعادت نژاد، ۱۳۹۹).

۳-۳-۴. عشق و علاقه به دوستان:

امام علی (ع) می فرماید: محبت، درسایه مهرورزی ایجاد می شود (تمیمی، ۱۳۶۶). پیامبر گرامی اسلام فرموده اند: سوگند به آن که جانم در دست اوست، به بهشت نمی روید، مگر به یکدیگر محبت کنید (متقی، ۱۳۷۴). در یک جلسه ای برای حاج قاسم و همراهان سفره ای انداختیم، ایشان با اسم کوچک تک تک نبرو ها محافظ ها را صدا می زد که سرسفره بیایند. برایشان لقمه می گرفت، می گذاشت دهانشان، مثل پدر (شیرازی، ۱۳۹۹).

در راستای پاسخ به سوال چهارم پژوهش مولفه های اجتماعی تربیت کودک مکتب تربیتی سردار سلیمانی تبیین شد.

۳-۴. مولفه های اجتماعی مکتب تربیتی شهید سلیمانی:

۳-۴-۱. مردم داری:

حاج قاسم یک چیزی را در مکتب اسلام یاد گرفته بود که خوب است همه یاد بگیریم. خود و مردم را مقابل هم نمی دید، باورداشت که برجسته ترین عبادتی که انسان را به خدا نزدیک می کند خدمت به مردم است. حاج قاسم به معنای واقعی نه شعاری و تعارف دغدغه مردم را داشت. دلواپس و عاشق مردم بود (حاجی صادقی، ۱۳۹۸).

۳-۴-۲. استکبار ستیزی:

استکبار ستیزی، برخاسته از ویژگی مخالفت اسلام با هرگونه ظلم و ستم علیه دیگران و نیز ستم پذیرای است. دشمن شناسی و دشمن ستیزی از دیگر ویژگی های سردار شهید سلیمانی بود. شهید حاج قاسم سلیمانی نه تنها پرچمدار و نماد مبارزه با استکبار جهانی، بلکه یک متفکر استکبار ستیزی بود (حاجی صادقی، ۱۳۹۸).

کنفرانس ملی مطالعات کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت

National Conference on Applied Studies in Education Processes

۳-۴-۳. دفاع از مظلومان

مبارزه با استکبار و دفاع از مظلوم به عنوان دو روی یک سکه از مهم‌ترین مولفه‌های حیات ایمانی زندگی مومنان است. سردار بزرگ اسلام، شهید حاج قاسم سلیمانی رزمنده‌ای بود که حتی لحظه‌ای برای دفاع از مظلومان و نبرد با تکفیری‌ها از پاننشست. (حاجی صادقی، ۱۳۹۸).

۴- نتیجه گیری

هدف این پژوهش، تبیین مولفه‌های تربیتی کودکان در مکتب تربیتی شهید سلیمانی می باشد. در راستای هدف اصلی ۴ هدف فرعی تنظیم گردید و در راستای اهداف فرعی ۴ سوال مطرح گردیده است. در بررسی جواب سوال اول پژوهش، این نتیجه حاصل شده که مولفه‌های شناختی تربیت کودک مکتب شهید سلیمانی شامل: پذیرش توحید، مشورت کردن، مطالعه و کتاب خوانی، دشمن شناسی و قیامت باوری می باشد. در بررسی جواب سوال دوم، پژوهش این نتیجه حاصل شد که مولفه‌ی تربیت جسمی مکتب شهید سلیمانی شامل: ورزش می باشد. در بررسی جواب سوال سوم پژوهش این نتیجه حاصل شد که مولفه‌های عاطفی تربیتی کودک در مکتب شهید سلیمانی شامل موارد: عشق و علاقه‌ی به خدا، انس با قرآن و معنویات، عشق و علاقه به اهل و بیت و عشق و علاقه به دوستان می باشد. در بررسی جواب سوال چهارم پژوهش این نتیجه حاصل شد که مولفه‌های اجتماعی تربیتی کودک در مکتب شهید سلیمانی شامل: مردم داری، دفاع از مظلومان و استکبار ستیزی می باشد.

پیشنهادات

با توجه به یافته‌های پژوهش پیشنهاد می شود:

مربیان مساجد و معلمان مدارس مسابقه کتاب خوانی برگزار کنند و در پایان مسابقات به برگزیدگان مسابقه جوایزی اهدا شود. در دروس مطالعات اجتماعی دوره‌ی ابتدایی مباحثی مثل مشورت کردن، مردم داری عشق و علاقه به دوستان آمده است. اما بهای زیادی در مدارس به دروس مطالعه اجتماعی داده نمی شود. بهتر است که در سیستم آموزش و پرورش تحولی صورت بگیرد و این تفکر بسیار غلطی که بین اولیا، معلمان و همچنان دانش آموزان رایج شده است که، درس مطالعات اجتماعی جز دروس محوری مدارس نیست، از بین برود. معلمان می توانند با صورت اجرای نمایش و بازی‌های هدف مند موضوعات مشورت کردن و عشق و علاقه برای دانش آموزان به نمایش در بیاروند. در حال حاضر کودکان و نوجوانان رغبت زیادی به حضور در جلسات قرآنی ندارد. مربیان قرآنی دیگر با روش‌های سابق نمی توانند کودکان به جلسات قرآنی ترغیب کنند. آموزش غیر مستقیم از بهترین روش‌ها برای این مورد می باشد. به طور مثال مربیان و مسولین بسیج منطقه می توانند اردویی فرهنگی را فراهم کنند و در بین اردو در زمان بسیار کوتاهی از جلسات قرآنی بر پا کنند. خانواده‌ها کودکان را به شرکت در مجالس اهل بیت ترغیب کنند اما در این میان، تعادل را رعایت کنند و حد وسط داشته باشند، به این معنی که نه آن چنان به مجالس اهل بیت رغبتی نشان ندهند و نه آن که کودکان را در تمام مجالس مذهبی ببرند. با توجه به مجازی شدن آموزش‌ها و عدم تحرک کافی دانش آموزان، توصیه می شود مسولین بسیج پایگاه‌ها مسابقات ورزشی و مراسم‌های پیاده روی برگزار کنند.

منابع

ابوالقاسمی، ناریا؛ مرقاتی خویی، عفت السادات و تقدیسی محمد حسین (۱۳۸۹). تبیین تربیت جنسی دانش آموزان ایرانی از دیدگاه مربیان بهداشت مدارس ابتدایی، مجله دانشکده بهداشت، دوره ۸ شماره ۲، ۲۹-۳۷.

بهشتی، سعید و افخمی اردکانی، محمد علی (۱۳۸۶). تبیین مبانی و اصول تربیت اجتماعی در نهج البلاغه. تربیت اسلامی، سال دوم، شماره ۴.

تمیمی، عبدالواحد بن محمد (۱۳۶۶). تصنیف غررالحکم و دررالحکم، جلد ۱، چاپ اول.

حاجی صادقی، عبدالله (۱۳۹۸). ۹ ویژگی سردار شهید حاج قاسم سلیمانی، به نشانی

<https://www.mashreghnews.ir/news/1051991/9>

کنفرانس ملی مطالعات کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت

National Conference on Applied Studies in Education Processes

- دهقانی پوده، حسن؛ پاشایی هولاسو، امین (۱۳۹۹). تدوین الگوی فرماندهی شهید قاسم سلیمانی، فصلنامه مدیریت اسلامی، ش ۲، ۱۳-۳۷
- رضائی، فاطمه؛ حیدری، مسعود (۱۳۹۱). پژوهش در برنامه ریزی درسی، ش ۶.
- رنجبریان، رسول (۱۳۹۹)، طراحی الگوی مکتب شهی سلمیانی با تاکید بر الگوی تربیت کننده مدیران جهادی تمدن ساز در جمهور اسلامی ایران، فصلنامه گام دوم انقلاب اسلامی، س دوم، ۱۳۰-۱۵۰.
- سامانی، سید محمود (۱۳۸۷). مشورت و مشاوران در سنت و سیره ی پیشوایان، قم، پژوهشگاه علوم و معارف اسلامی.
- سبحانی نژاد، مهدی و علین، حمید (۱۳۸۴). بررسی تحلیل سبک تربیت جنسی خانواده های شهر تهران، تازه و پژوهش های مشاوره، جلد ۶، شماره ۲۱.
- سلحشوری، مجید و خنکدار طارسی، علی (۱۳۹۳). اهداف روش های تربیت سیاسی از دیدگاه امام خمینی (ره). تربیت اسلامی، ش ۴، ۵۶-۸۹.
- شیرازی، علی (۱۳۹۹). شاخص های مکتب شهید سلیمانی، ناشران، چ اول.
- فلسفی، محمد تقی (۱۳۶۸). الحدیث روایات تربیتی از مکتب اهل و بیت، تهران: دفتر نشر فرهنگی اسلامی.
- کریمی، سید عبدالمجید (۱۳۹۹). رفیق خوشبخت ما، زائر رضوی، چاپ اول.
- کیان، مریم (۱۳۹۴). تبیین ابعاد تربیت کودک در نظام خانواده از دیدگاه اسلام، فصلنامه علمی _ ترویجی اخلاق، س ۵، ش ۹، ۱۸-۳۵
- کیانی، سمیه؛ نصرآبادی و حسنعلی بختیار (۱۳۹۱). اهداف، اصول و روشهای تربیت اخلاقی از دیدگاه خواجه نصیرالدین طوسی. پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت اسلامی، سال نوزدهم، دوره جدید، شماره ۱۲ ۶۱-۴۹.
- عباس زاده، روح اله (۱۳۹۹). مولفه های تربیتی جهادی مکتب شهید سلیمانی، الگوی تربیتی جهادی مدیران، سال دوم، ۲۶-۳۷.
- ماسن، پاول هنری و کیگان، جروم. هوستون، آلتا کارول و کانجر، جان جین وی (۱۳۸۰). رشد و شخصیت کودک. ترجمه مهشید یاسایی. تهران: مرکز، ماد.
- محدثی، جواد (۱۳۸۰). اخلاق معاشرت، بوستان کتاب، چاپ سوم، ۶۵-۷۹.
- مطهری، مرتضی (۱۳۶۱). مجموعه آثار شهید مطهری، ج ۵، قم: صدرا.
- مطهری، مرتضی (۱۳۸۳). تعلیم و تربیت در اسلام، چاپ چهل و یکم، تهران، صدرا.
- مطهری، مرتضی (۱۳۹۰). نهضت حسینی، تهران: انتشارات بینش مطهر.
- مفیدی، فرخنده (۱۳۷۲). آموزش و پرورش دبستانی و پیش دبستانی، تهران، دانشگاه پیام نور.
- نهج البلاغه (۱۳۸۴). ترجمه محمد دشتی، قم: مؤسسه فرهنگی تحقیقاتی امیرالمؤمنین (ع).

ب) منابع لاتین

Braun, V. & Clarke, V. (2006), "Using thematic analysis in psychology", *Qualitative Research in Psychology*, Vol. 3, No. 2, Pp. 77-101.